

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ НАН УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Соціально-економічний розвиток регіонів України

проблеми
науки та практики

2007

ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ІНЖЕК»

ББК 65.9(2)

С 69

Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми науки та практики:
С 69 Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 128 с. Укр. мова; русск. яз.; англ. яз.; польск. яз.

ISBN 978-966-392-131-0

Розглянуто теоретико-методологічні проблеми обґрунтування та реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіонів України, складові стратегії промислових підприємств, теоретичні аспекти функціонування суб'єктів господарювання в умовах ринкових відносин. Запропоновано механізми розвитку регіональної економічної системи в нових політико-економічних умовах формування регіональної політики держави, методичний підхід до вибору стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку регіонів, а також до інтегральної оцінки рівня розвитку житлового господарства по регіонах України.

Для керівників і фахівців економічних служб підприємств, викладачів, наукових робітників, аспірантів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

ББК 65.9(2)

ISBN 978-966-392-131-0

© Колектив авторів, 2007

© ВД «ІНЖЕК», 2007

ЗМІСТ

<i>Пономаренко В. С., Зінченко В. А.</i> Законодавство України та вітчизняна практика розробки стратегій соціально-економічного розвитку регіонів країни	9
<i>Кизим М. О. Гейман О. А. Єпішова М. О.</i> Зарубіжні стандарти й практика розробки стратегії соціально-економічного розвитку країн світу та їх регіонів	27
<i>Загорский В. С., Іванов Ю. Б., Анненкова О. В.</i> Особливості формування та розвитку соціально-економічної системи регіону в умовах євроінтеграції.....	52
<i>Благул І. С., Дмитришин Л. І.</i> Моделювання соціально-економічного розвитку регіону в ринкових умовах.....	72
<i>Павлов К. В.</i> Управление экономикой региона с учетом оценки воспроизводственных диспропорций.....	89
<i>Горбатов В. М., Хаустова В. Е.</i> Оценка уровня и качества жизни населения районов Автономной Республики Крым	111
<i>Узунов В. Н., Узунов В. В.</i> Оценка социальной напряженности в регионах Украины.....	133
<i>Дуленко А. Л., Бубенко П. Т., Кашипур А. Д.</i> Инновационному прогрессу – новое экономическое мышление	158
<i>Сидорова А. В.</i> Економічний розвиток сфери послуг в Україні та її регіонах.....	177
<i>Тищенко О. М., Райнін І. А., Юр'єва С. Ю.</i> Організаційно-економічні аспекти реформування житлового господарства.....	202
<i>Чухрай Н. І.</i> Академічне підприємництво у регіональному вимірі.....	227
<i>Колодізев О. М., Чанг Хонвенг.</i> Визначення резервів активізації кредитування економіки Харківської області на основі аналізу діяльності самостійних банків у регіонах України	247
<i>Матюшенко І. Ю.</i> Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності України та Харківської області в умовах глобалізації та побудови економіки знань	273

<i>Екберт Г.</i> Невысокий уровень приграничной торговли в Юго-Восточной Европе: достаточно ли объясняют факторы вложений и социального капитала?	309
<i>Кирюхин А. М.</i> Украинско-российское приграничное сотрудничество в условиях консолидации европейского континента.....	332
<i>Мазуркевич А.</i> Введение в теорию сбалансированного регионального развития на примере общественной и информационной инженерии	343
<i>Алексеев І. В., Волошин О. П.</i> Кадрові індикатори і стратегії промислових підприємств у соціально-економічному розвитку регіону.....	364
<i>Булеев І. П., Двигун А. О.</i> Соціальна відповідальність суб'єктів господарювання регіону в умовах ринкових відносин	381

CONTENTS

<i>Ponomarenko V. S., Zinchenko V. A.</i> Legislation of Ukraine and National Practice of Development of Strategies of Socio-Economic Development of the Regions of the Country	9
<i>Kizim M. O. Geiman O. A. Yepisheva M. O.</i> Foreign Standard and Practice of Development of Strategies of Socio-Economic Development of the Countries of the World and their Regions.....	27
<i>Zagorski V. S., Ivanov Y. B., Annenkova O. V.</i> Peculiarities of Formation and Development of Socio-Economic System of the Region under Conditions of Eurointegration	52
<i>Blagun I. S., Dmitrishin L. I.</i> Modelling of Socio-Economic Development of the Region in Market Conditions	72
<i>Pavlov V. S.</i> Management of Economy of the Regions Taking into Account the Assessment of Reproductive Disproportions	89
<i>Gorbatov V. M., Haustova V. Y.</i> Standard and Quality of Living of the Population of the Crimean Autonomous Republic	111
<i>Uzunov V. T., Uzunov V. V.</i> Assessment of Social Tension in the Regions of Ukraine	133
<i>Dulenko A. L., Bubenko P. T., Kashpur A. D.</i> New Economic Thinking to Economic Progress	158
<i>Sidorova A. V.</i> Economic Development of Service Industries in Ukraine and its Regions	177
<i>Tischenko O. M., Rainin I. L., Yurieva S. Y.</i> Organisational and Economic Aspects of Reformation of Housing of the Regiona.....	202
<i>Chuchray N. I.</i> Academic Entrepreneurship in Regional Dimension	227
<i>Kolodizev O. M., Chang Honveng.</i> Determination of Reserves of Activation of Crediting of Economy of Kharkiv Region on the Basis of Analysis of Activity of Independent Banks in the Regions of Ukraine.....	247
<i>Matyushenko I. Y.</i> Perspectives of Development of Foreign Economic Activity of Ukraine and Kharkiv Region under Conditions of Globalisation and Building of Economy of Knowledge.....	273

<i>Ekbert H.</i> Cross-border Small-scale Trading in South-Eastern Europe: Do Embeddedness and Social Capital Explain Enough?	309
<i>Kiryuhin A. M.</i> Ukraine-Russian transboundary cooperation under conditions of consolidation of European continent.....	332
<i>Mazurkevich A.</i> Introduction into the Theory of Balanced Regional Development for example of social and information engineering.....	343
<i>Alexeev I. V., Voloshin O. P.</i> Personnel Indicators and Strategies of Industrial Enterprises in Socio-Economic Development of the Region	364
<i>Buleev I. P., Dvigun A. O.</i> Social Responsibility of Subjects of Economic Activity of the Region under Conditions of Market Relations.....	381

Визначення резервів активізації кредитування економіки Харківської області на основі аналізу діяльності самостійних банків у регіонах України

Колодізев О. М., канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри банківської справи Харківський національний економічний університет
Чанг Хонвенг, doctor of Philosophy

Розвиток України в умовах здійснення реальних кроків її інтеграції у Європейське співтовариство вимагає перетворення банківської системи України в ефективну систему акумулювання заощаджень та спрямування їх у найперспективніші сектори економіки. Це потребує зміцнення як всієї банківської системи країни в цілому, так і регіональних банківських систем – її структурних складових, що формують і визначають підвищення загального рівня її ефективності, надійності й стійкості.

Саме від колективних зусиль місцевої влади та керівників, засновників і власників самостійних банків Харківського регіону залежать результати реалізації регіональних програм розвитку, підвищення рівню економічного потенціалу області, відродження й забезпечення подальшого сталого розвитку її промисловості, сільського господарства, торгівлі.

Вагомою і визначальною залишається участь самостійних місцевих банків через механізми кредитування у визначенні та реалізації соціальних регіональних програм, будівництві й роботі міської транспортної інфраструктури, активізації кредитування населення.

Безперечним є факт, що саме їх діяльність забезпечує фінансову (кредитну) підтримку при визначенні загальної стратегії розвитку регіону, формує тенденції та ефективність її реалізації.

Метою даної статті є проведення аналізу, який підтвердить, що Харківський регіон залишається привабливим для присутності банків інших регіонів для організації своєї діяльності. За результатами дослідження планується довести, що на практиці така ситуація може реально супроводжуватися значним відтоком фінансових ресурсів із регіону при наявності недостатнього рівня забезпечення кредитної підтримки економіки регіону власними самостійними банками.

Але, разом з тим, виникає питання: про кредитування бізнесу яких регіонів йде мова? На які цілі спрямовуються кредитні ресурси і чи повернуться вони в економіку власного регіону?

Як свідчать результати досліджень, більше п'яти останніх років економіка Харківщини динамічно розвивається. Це підтверджують високі темпи економічного зростання. У цьому чимала заслуга регіональної банківської системи, яка виступає посередником у взаємовідносинах між суб'єктами економіки.

У 2006 р. банківська система Харківської області успішно розвивалася, темпи зростання за більшістю показників були вищі, ніж у 2005 р.

На 1 січня 2007 р. в м. Харків і Харківській області працювало 83 банківські установи, у тому числі 12 самостійних банків, 69 філій, 2 представництва та 1006 відділень.

Територія області – 31,4 тис. м², що становить 5,2% території України. Харківську область розподілено на 27 територіально-адміністративних районів, 17 міст, у тому числі 7 – обласного підпорядкування.

За чисельністю населення область посідає третє місце в державі. За період 2004 – 2006 рр. спостерігається динаміка до зниження загальної кількості населення регіону. Так, за даними на 01.01.2004 року кількість населення Харківської області становила 2 866 695 осіб, або 6,02% мешканців країни. Відповідно на 01.01.2005 р. цей показник дорівнював – 2848,4 тис. осіб (6,02% загальної кількості), а на 01.01.2006 р. – 2829,0 тис. осіб (6,03%).

Протягом минулого року Управлінням НБУ в Харківській області було зареєстровано філію АБ «АвтоЗАЗбанк», представництво ТОВ «Банк Ренесанс Капітал» та реорганізовано 5 філій банків інших міст. Розвиток банківської мережі в кількісному вимірі відбувався, як і в попередні роки, переважно за рахунок відкриття відділень (за рік було відкрито 56 відділень). Для порівняння у 2005 р. у Харківській області працювало 12 комерційних банків – юридичних осіб, 74 філії (з них 63 підпорядковані банкам інших міст), 943 відділення та 1 представництво, банківська мережа області розширилася за рахунок відкриття трьох філій банків інших міст та 81 відділення.

В області на 01.01.2007 р. працює 12 банківських установ за участю іноземного капіталу, у тому числі зі 100% іноземним капіталом – одна банківська установа (філія ЗАТ «ОТП Банк» в м. Харків), з частковим іноземним капіталом – 11 (харківські банки АКІБ «УкрСиббанк» та ВАТ «Мегабанк», ХОД «Райффайзен Банк Аваль», Харківські філії банків АКБ «Мрія»,

КБ «Надра», ВАТ «Кредитпромбанк», АТ «Індекс-банк», АТ «ВАБанк», ВАТ «КРЕДОБАНК», АТ «Укрінбанк», АКБ «Правекс-банк»).

За звітний рік обсяг загальних активів банківських установ області зріс на 51,1% (за попередній рік – на 39,9%) і на 01.01.2007 р. становив 18 249 млн грн. На 79,2% зростання відбулося за рахунок збільшення кредитного портфеля банківських установ, питома вага якого в загальних активах була найбільшою та становила 69,4% (на 01.01.2006 – 64,4%).

За 2006 р. зобов'язання банківського сектора області зросли на 122,2% (за попередній рік приріст склав 71,1%) до 25 011 млн грн. на 1 січня 2006 р. переважно за рахунок збільшення в 3,5 разу коштів інших банків та на 43,1% коштів на рахунках клієнтів, частка яких у структурі зобов'язань дорівнювала відповідно 45,4% та 30,1%.

Упродовж 2006 року динамічно зростав балансовий капітал банків, а саме: за рік на 84,3% до 3 321 млн грн. на 01.01.2007 р. (у попередньому році – 22,6%). Зростання капіталу на 78,2% було забезпечено збільшенням статутного капіталу, частка якого в структурі постійно зростає та залишається найвищою – 72,1%. Показник середнього розміру статутного капіталу на один діючий банк підвищився зі 101 млн грн на початок 2006 р. до 200 млн грн на початок 2007 р. (2-е місце після Дніпропетровської області).

Регулятивний капітал Харківських банків на 01.01.2007 р. відповідав вимогам Національного банку України до капіталу залежно від кола здійснюваних операцій та території діяльності й загалом дорівнював 3 387,1 млн грн. Упродовж 2006 р. Харківські банки високими темпами підвищували рівень капіталізації: за рік розмір регулятивного капіталу збільшився на 82,6%, тоді як за 2005 р. – на 28,6%. Проте, незважаючи на досягнуті результати, рівень капіталізації харківських банків, як і загалом українських в цілому, залишається недостатнім. Враховуючи зростаючі вимоги Національного банку України до розміру регулятивного капіталу для здійснення ліцензованої банківської діяльності, управлінням висунуто вимоги до харківських банків щодо включення до бізнес-планів заходів з нарощування капітальної бази.

Протягом 2006 р. вимоги за кредитами зростали високими темпами. Поліпшено також якісні характеристики кредитування реальної економіки та населення. Темпи приросту загального обсягу кредитного портфеля за 2006 р. становили 55,1% та були вищі за позаторішні (44,1%), що свідчить про підвищення інтенсивності кредитної діяльності банківського сектора. За станом на 01.01.2007 р. вимоги за кредитами, наданими банківсь-

кими установами області, дорівнювали 11 404 млн грн, у тому числі заборгованість за кредитами в національній валюті становила 5 614 млн грн (49,2%), в іноземній – 5 790 млн грн (50,8%). При цьому якість кредитного портфеля банківських установ залишилась задовільною – частка прострочених та сумнівних кредитів у загальному кредитному портфелі на 1 січня 2007 року склала 3,2%.

Продовжували зростати високими темпами вимоги за довгостроковими кредитами. За звітний рік обсяг довгострокових кредитних вкладень зріс на 78,8% – до 7 767 млн грн на 01.01.2007 р., а частка в кредитному портфелі підвищилась на 9,0 процентного пункту та склала 68,1%.

У 2006 р. продовжували динамічно зростати обсяги кредитування населення. Прискорення темпів кредитування в звітному році порівняно з попереднім насамперед пов'язане саме з активізацією кредитування фізичних осіб, обсяг кредитів яким збільшився за рік в 2,1 разу до 4 155 млн грн (36,4% у структурі). Водночас обсяги кредитів юридичним особам збільшилися на 34,2% – до 7 249 млн грн (63,6% у структурі).

Позитивну динаміку кредитних вкладень було зафіксовано на фоні тенденції до зменшення вартості позик – середньозважена ставка за кредитами в національній валюті зменшилася з 17,9% у січні до 17,2% у грудні 2006 р.

Головним джерелом ресурсів для переважної більшості банківських установ залишались депозити клієнтів. За даними Державного комітету статистики України за 2005 р. зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб, зросли з 82 959 млн грн у 2004 р. до 132 745 млн грн, що становило зростання у 1,6 разу. Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб, збільшилися відповідно з 41 611 млн грн у 2004 р. до 73 202 млн грн у 2005 р., що становило зростання у 1,8 разу. Така ситуація свідчить, що населення в даному періоді виступало як один з основних джерел залучення додаткових коштів в економіку України через банківську систему.

За станом на 01.01.2006 р. серед лідерів із залучення коштів на рахунки фізичних осіб залишаються регіональні банківські системи Київської, Дніпропетровської, Донецької, Львівської, Харківської та Одеської областей. Банківськими установами цих областей було залучено відповідно: Київська – 24 900 млн грн (34,0% загальної кількості коштів), Дніпропетровська – 7426 млн грн (10,1%), Донецька – 6017 (8,2%), Львівська – 4889 млн грн (6,7%), Харківська – 3198 млн грн (4,4%) та Одеська область – 3134 млн грн (4,3%).

За станом на 01.01.2007 р. залишки на депозитних рахунках суб'єктів господарювання та фізичних осіб дорівнювали 8 017 млн грн, що на 41,6% біль-

ше, ніж на 01.01.2006 р. При цьому темпи зростання депозитних зобов'язань клієнтів у звітному році були нижчі, ніж у попередньому (на 51,0%).

Зростання депозитів відбувалося переважно за рахунок динамічного нарощування коштів фізичних осіб як в національній, так і в іноземній валюті. За 2006 р. обсяг депозитів фізичних осіб збільшився на 44,5% – до 4623 млн грн. Одним з чинників підвищення довіри громадян до банківської системи було рішення Адміністративної Ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб про збільшення розміру максимального відшкодування коштів громадянам за вкладом у разі банкрутства банку з 5 тис. грн спочатку до 8 тис. грн, а потім до 15 тис. грн.

Депозити юридичних осіб протягом 2006 р. збільшилися на 37,8% та склали 3 394 млн грн.

Усе більш вагомим джерелом ресурсів для банківських установ стають кредити, залучені від інших банків. На 1 січня 2007 року їх обсяг сягнув 11 227 млн грн та збільшився за рік у 3,7 разу, з них 90% (10 113 млн грн) залучено від іноземних банків. Зазначимо, що доступ до міжнародних ринків капіталу мають переважно банки першої десятки.

Обсяги іноземного капіталу в структурі капіталу самостійних банків регіональних банківських систем представлені досить нерівномірно по регіонах України. Абсолютним лідером в цьому залишається Київська область. У Харківській області лідером щодо присутності долі іноземного капіталу в загальній структурі капіталу є АКІБ «УкрСиббанк» (див. *табл. 1*).

Таким чином, банківські установи Харківської області упродовж минулого 2006 р. працювали стабільно, динамічно нарощуючи основні показники діяльності, що відповідало загальній динаміці розвитку банківської системи країни в цілому (див. *табл. 2*).

Нарощування економічного потенціалу Харківського регіону сприяло розвитку банківської системи та її зміцненню. В умовах економічного зростання області була й залишається провідною роль саме самостійних банківських установ у загальній кількості банків, діючих на її території.

Стабільним за результатами діяльності у 2005 – 2006 рр. залишався рейтинг самостійних банківських установ у порівнянні з іншими регіонами України, що відображено в *табл. 3*.

За кількістю самостійних банків Харківська область посідає другу лідируючу позицію у рейтингу після Київської області. У порівнянні із цим рейтинг регіону за загальною кількістю всіх банків, діючих на його території, залишається на шостому місці. Стабільною залишаються ці позиції і відповідно до стану на 01.01.2007 р.

Таблиця 1

Динаміка зростання представництва іноземного капіталу в банківській системі Харківської області

Регіон	На 01.01.2005 р.					На 01.01.2006 р.				
	Кіл-ть банків	Статутний капітал	Активи	Кредити	Прибуток	Кіл-ть банків	Статутний капітал	Активи	Кредити	Прибуток
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Україна (банківська система), діючих банків	160					165				
у тому числі:										
з іноземним капіталом:	19					23				
100% іноземного капіталу	7					9				
Частка іноземного капіталу, %	9,6					19,5				
Харківська область										
у тому числі:										
вітчизняний капітал:										
Регіон-банк		24670	78174	56799	2263		24670	111197	77323	2147
РЕАЛ БАНК		38700	179265	74955	1049		57000	196604	77462	1120
Земельний банк		37000	104448	49769	2699		41000	162529	100909	1877
Грант		32500	190423	141095	1447		35000	200902	141009	748
Базис		24691	306890	185977	2496		30091	490542	337962	5092
Меркурій		35000	249901	172240	4204		44520	345958	228529	4466
Факторіал-банк		57112	446248	217456	2988		57112	690556	370767	1208
Європейський		27000	250828	175067	588		27000	406406	250266	8554
Інноваційно-промисловий банк		43648	375058	254760	3868		43648	376342	285174	4616
Золоті ворота		42000	265294	218554	1586		49540	441366	351357	1576
іноземний капітал:										
100% іноземного капіталу										
ЗАТ «ОТП Банк» ХФ (Райффайзенбанк Україна)	1	309477	4407290	3429835	22942	1	519798	7048988	6018368	83816

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Частка іноземного капіталу, %										
Банки з участю іноземного капіталу:										
АКБ «УкрСиббанк»		600000	5680780	334879	39480		750000	10762963	7251818	56072
ВАТ «Мегабанк»		44188	589032	341076	5425		50104	812129	501345	5518
ХОД «Райффайзен Банк Аваль»										
АКБ «Мрія» Харк. філія										
КБ «Надра» Харк. філія										
ВАТ «Кредитпромбанк» Харк. філія										
АТ «Індекс-банк» Харк. філія										
АТ «ВАБанк» Харк. філія										
ВАТ «КРЕДОБАНК» Харк. філія										
АТ «Укрінбанк» Харк. філія										
АКБ «Правекс-банк» Харк. філія										
Усього		1315986	13123631	5652462	91035		1729483	22046482	15992289	176810
(% до попереднього року)							131,42	167,+99	282,93	194,22

Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2007 року

№ п/п	Показник	01.01. 2001 р.	01.01. 2002 р.	01.01. 2003 р.	01.01. 2004 р.	01.01. 2005 р.	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Кількість зареєстрованих банків	195	189	182	179	181	186	193
2	Вилучено з Державного реєстру банків (з початку року)	9	9	12	8	4	1	6
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	38	35	24	20	20	20	19
4	Кількість діючих банків	153	152	157	158	160	165	170
4.1	Із них: з іноземним капіталом;	22	21	20	19	19	23	35
4.1.1	У тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	7	6	7	7	7	9	13
5	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	13,3	12,5	13,7	11,3	9,6	19,5	27,6
Активи, млн грн								
1	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	39866	50785	67774	105539	141497	223024	353086
1.1	Чисті активи (скориговані на резерви за активними операціями)	37129	47591	63896	100234	134348	213878	340179
2	Високоліквідні активи	8270	7744	9043	16043	23595	36482	44851
3	Кредитний портфель	23637	32097	46736	73442	97197	156385	269688
3.1	У тому числі: Кредити, надані суб'єктам господарювання	18216	26564	38189	57957	72875	109020	167661
3.2	Кредити, надані фізичним особам	941	1373	3255	8879	14599	33156	77755
4	Довгострокові кредити	3309	5683	10690	28136	45531	86227	157224
4.1	У тому числі довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання	2761	5125	9698	23239	34693	58528	90576
5	Проблемні кредити (прострочені та сумнівні)	2679	1863	2113	2500	3145	3379	4456
6	Вкладення в цінні папери	2175	4390	4402	6534	8157	14338	14466
7	Резерви за активними операціями банків	2737	3194	3905	5355	7250	9370	13289
<i>Відсоток виконання формування резерву</i>		64,5	85,4	93,3	98,2	99,7	100,05	100,1
7.1	У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями	2336	2963	3575	4631	6367	8328	12246
Пасиви, млн грн								
1	Пасиви, всього	37129	47591	63896	100234	134348	213878	340179
2	Балансовий капітал	6507	7915	9983	12882	18421	25451	42566
2.1	У тому числі: Сплачений зареєстрований статутний капітал	3665	4575	6003	8116	11648	16144	26266
2.2	Частка капіталу у пасивах	17,5	16,6	15,6	12,9	13,7	11,9	12,5
3	Зобов'язання банків	30622	39676	53913	87352	115927	188427	297613

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.1	У тому числі кошти суб'єктів господарювання	13071	15653	19703	27987	40128	61214	76898
3.1.1	Із них строкові кошти суб'єктів господарювання	2867	4698	6161	10391	15377	26807	37675
3.2	Кошти фізичних осіб	6649	11165	19092	32113	41207	72542	106078
3.2.1	Із них строкові кошти фізичних осіб	4569	8060	14128	24861	33204	55257	81850
Довідково								
1	Регулятивний капітал, млн грн	5148	8025	10099	13274	18188	26373	71148
2	Адекватність регулятивного капіталу (H2)	15,53	20,69	18,01	15,11	16,81	14,95	14,19
3	Доходи, млн грн	7446	8583	10470	13949	20072	27537	41645
4	Витрати, млн грн	7476	8051	9785	13122	18809	25367	37501
5	Результат діяльності, млн грн	-30	532	685	827	1263	2170	4144
6	Рентабельність активів, %	-0,09	1,27	1,27	1,04	1,07	1,31	1,61
7	Рентабельність капіталу, %	-0,45	7,50	7,97	7,61	8,43	10,39	13,52
8	Чиста процентна маржа, %	6,31	6,94	6,00	5,78	4,90	4,90	5,30
9	Чистий спред, %	7,10	8,45	7,20	6,97	5,72	5,78	5,76

Таблиця 3

Динаміка рейтингів регіонів України за результатами діяльності комерційних банків у 2004 – 2005 рр.

Регіон	на 01.01.2005 р.				на 01.01.2006 р.			
	Рейтинг регіону за кількістю банків	Рейтинг регіону за кількістю самостійних банків	Рейтинг активів	Рейтинг статутного капіталу	Рейтинг регіону за кількістю банків	Рейтинг регіону за кількістю самостійних банків	Рейтинг активів	Рейтинг статутного капіталу
1	2	3	4	5	7	8	9	10
Київ та Київська область	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Група середньої концентрації</i>								
Дніпропетровська область	3	3	2	2	3	3	2	2
Донецька область	2	3	4	4	2	4	4	5
Харківська область	6	2	3	3	6	2	3	3
Одеська область	7	4	5	5	7	4	5	4
Запорізька область	10	6	7	7	10	6	7	7
Львівська область	5	5	6	6	5	5	6	6
Полтавська область	9	7	8	8	9	6	9	11
АР Крим	4	6	11	10	4	6	11	9
<i>Група незначної концентрації</i>								
Луганська область	8	8	12	13	8	7	12	12
Миколаївська область	11	0	0	0	10	0	0	0
Черкаська область	13	0	0	0	11	0	0	0
Івано-Франківська область	16	9	13	15	13	8	13	15
Волинська область	23	8	9	12	19	7	8	10

Закінчення табл. 3

1	2	3	4	5	7	8	9	10
Чернігівська область	19	7	10	9	16	6	10	8
Херсонська область	14	0	0	0	12	0	0	0
Сумська область	12	9	14	11	11	8	14	13
Вінницька область	17	0	0	0	13	0	0	0
Група низької концентрації								
Житомирська область	19	0	0	0	15	0	0	0
Хмельницька область	15	0	0	0	13	0	0	0
Рівненська область	22	0	0	0	18	0	0	0
Закарпатська область	20	9	15	14	17	8	15	14
Кіровоградська область	18	0	0	0	14	0	0	0
Тернопільська область	21	0	0	0	17	0	0	0
Чернівецька область	24	0	0	0	20	0	0	0

Самостійні банківські установи Харківської області, у порівнянні з іншими областями України, відіграють більш значну роль у фінансуванні розвитку економіки регіону. Так, за результатами аналізу статистичних даних за матеріалами управління аналізу діяльності системи банків департаменту методології банківського регулювання та нагляду Національного банку України («Вісник НБУ») можна зробити певні висновки.

Порівняно з початком 2005 р. загальні активи самостійних банківських установ області зросли в 1,72 разу і на 1 січня 2006 р. становили 14 997 494 тис. грн, зобов'язання збільшилися у 1,80 рази та досягли 13 223 212 тис. грн, статутний капітал зріс у 1,2 разу – до 1209685 тис. грн.

За обсягом активів, кредитного портфеля, зобов'язань та капіталу банківська система Харківської області впевнено посідає четверте місце серед регіональних банківських систем. Показник середнього розміру статутного капіталу на один діючий самостійний банк області зріс із 83 876 тис. грн на 01.01.2005 р. до 100 807 тис. грн на 01.01.2006 р і є третім у рейтингу областей після Київської та Дніпропетровської областей.

Завдяки накопиченому економічному потенціалу банківські установи Харківського регіону забезпечують підприємства, організації та установи необхідними кредитними ресурсами, що позитивно впливає на подальшу розбудову господарського комплексу області.

За даними статистики та власних розрахунків обсяг кредитних вкладень, спрямованих самостійними банківськими установами Харківської області в економіку, за станом на 01.01.2006 р. дорівнював 1,209 млрд грн, збільшившись порівняно з початком 2005 року в 1,2 разу.

Загальному розвитку економіки області сприяли високі темпи приросту довгострокових вкладень. Порівняно з 01.01.2005 р. заборгованість за довгостроковими кредитами на 01.01.2006 р. зросла в 1,66 разу та становила 4345 млн грн, або 59,1% від усіх кредитних вкладень. Питома вага кредитів, наданих самостійними банками Харківського регіону в економіку регіону, зросла в 4,48 разу і складала на 01.01.2006 р. – 9973,921 млн грн у порівнянні із станом на 01.01.2005 р. Доля кредитів в національній валюті у 2005 р. зросла у 1,46 разу і складала 4180 млн грн відповідно до стану на кінець 2004 р. – 2852 млн грн, що свідчить про зростання довіри до національної грошей.

Підвищується довіра до банківської системи, що підтверджує результат зростання коштів населення на рахунках у самостійних банківських установах регіону. За станом на 01.01.2006 р. обсяги вкладів громадян збільшилися порівняно зі станом на 01.01.2005 р. і сягнули 4 198 280 тис. грн.

Упродовж 2005 р. спостерігалася тенденція до вищих темпів зростання депозитів фізичних осіб порівняно з депозитами суб'єктів господарювання. Внаслідок цього має місце постійне зростання в структурі депозитних зобов'язань вкладів населення, що свідчить про його активну роль як інвестора. За станом на 01.01.2006 р. питома вага депозитів фізичних осіб у зобов'язаннях становила 31,7%.

За показником відношення коштів клієнтів до обсягів кредитів, наданих самостійними банками регіонів, можна зробити висновки про певні тенденції щодо активізації із залучення коштів населення та юридичних осіб з метою підвищення кредитної активності банківських установ регіону. Так за станом на 01.01.2005 р. група регіонів-лідерів за цим показником була сформована у такому складі: Київська (0,873), Дніпропетровська (0,371), Одеська (0,160), Львівська (0,130) та Харківська (0,108) області.

За результатами діяльності у 2005 р. на основі розрахунку показника відношення коштів фізичних осіб до обсягів кредитів, наданих самостійними банками регіонів, можна відзначити, що ситуація стала значно іншою внаслідок активізації населення західних регіонів України. Склад групи лідерів кардинально змінився, а Харківська область посіла лише 10-е місце. Так групу лідерів сформували: Івано-Франківська (0,724), Полтавська (0,655), Закарпатська (0,653), Львівська (0,626), АР Крим (0,621) та Дніпропетровська (0,613) області (див. *табл. 4, 5*). Подібну ситуацію можна прокоментувати з урахуванням двох можливих варіантів розвитку подій.

По-перше, така ситуація можлива внаслідок значного підвищення протягом 2005 р. рівня доходів населення західних регіонів, що не відповідає дійсності. Так, за станом на початок 2006 р. значення цього показника по Київській області в порівнянні з іншими регіонами є значно нижчою і складає 0,517.

По-друге, на розвиток подій у східних регіонах вплинула активізація діяльності банків інших регіонів щодо залучення коштів фізичних осіб, особливо київських. Така ситуація є найбільш реальною і відповідає певним змінам у рейтингу інвестиційної привабливості регіонів.

Необхідно зазначити, що мало місце підвищення рівня платоспроможності населення, яке впливає на зміни в кредитній політиці банків. Так, доходи населення України у 2003 р. зросли на 16,5%, у 2004 р. – 27,2%, у 2005 р. номінальні доходи населення становили 365,9 млрд грн і порівняно з 2004 р. зросли на 38,4% [1].

Найзначніші обсяги кредитування банки надавали у великих промислових центрах і регіонах, де сконцентровано населення з вищим рівнем доходів.

Таблиця 4

Аналітичні дані за результатами діяльності самостійних банків у регіонах України на 01.01.2005 р.

Регіон	Валовий регіональний продукт, млн грн*	Валовий регіональний продукт на душу населення, грн*	Кількість банків і філій	Кількість самостійних банків	Рейтинг регіону за кількістю банків	Рейтинг регіону за кількістю самостійних банків	Рейтинг активів	Статутний капітал, тис. грн	Рейтинг статутного капіталу	Кредити, що надані			
										Усього в економіку регіону	У національній валюті	у тому числі:	
												коротко-строкові	довгострокові
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Київ та Київська обл.	73240	29782	155	89	1	1	1	7310775	1	37991	18962	17408	20583
Група середньої концентрації													
Дніпропетровська обл.	30040	8609	98	12	3	2	2	1325947	2	9915	6857	4106	5809
Донецька обл.	45617	9713	125	11	2	3	4	533861	4	6774	4241	3793	2981
Харківська обл.	20524	7182	70	12	6	2	3	1006509	3	5102	2852	2485	2617
Одеська обл.	17029	7028	70	10	6	4	5	510598	5	4159	2218	1745	2414
Запорізька обл.	15255	8093	55	4	9	6	7	157512	7	3010	1683	1319	1690
Львівська обл.	13992	5396	76	5	5	5	6	292859	6	2748	1574	1349	1399
Полтавська обл.	13983	8841	56	3	8	7	8	119354	8	1891	1182	841	1050
АР Крим	12114	10798	86	4	4	6	11	99719	10	1892	1213	740	1152
Усього по групі:	168554	65660						4046359		35491	21820	16378	19112
Група незначної концентрації													
Луганська обл.	14672	5973	65	2	7	8	12	50378	13	1583	1283	930	652
Миколаївська обл.	7934	6424	54	0	10	0	0		0	1490	741	638	852
Черкаська обл.	6623	4853	46	0	11	0	0		0	1019	709	509	511
Івано-Франківська обл.	7311	5238	41	1	14	9	13	18000	15	1429	1044	357	1072
Волинська обл.	4994	4771	23	2	20	8	9	58402	12	995	630	392	603
Чернігівська обл.	6181	5163	36	3	19	7	10	110849	9	955	744	458	497
Херсонська обл.	5200	4546	45	0	12	0	0		0	865	584	378	488
Сумська обл.	6275	5009	44	1	13	9	14	59495	11	847	668	403	444
Вінницька обл.	8123	4700	37	0	17	0	0		0	969	632	425	544
Усього по групі:	67313	46677						297124		10152	7035	4490	5663

Продовження табл. 4

Усього активів, тис. грн.	Активи банків		Зобов'язання		Прибуток після оподаткування, тис. грн	Резерв кредитування економіки регіону (11-16)	Відношен. Кредити в економіку регіону	Відношен. Кредити самостійних банків	Відношен. Забов'яз.	Відношен. Прибуток	Відношен. Статутний капітал	Відношен. Активи банків	Відношен. Кошти клієнтів банків
	Усього	Кредити та заборгован. клієнтів, тис. грн**	Усього	У тому числі: Кошти клієнтів, тис. грн**									
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
92739079	63972958	80855651	63101472	748622	-25981,958	0,519	0,873	1,104	0,0102	0,100	1,266	0,873	
16867043	11159795	14986538	12473431	99510	-1244,795	0,330	0,371	0,499	0,0033	0,044	0,561	0,371	
4813324	2596651	3757586	3052617	102001	4177,349	0,148	0,057	0,082	0,0022	0,012	0,106	0,057	
8716341	2222627	7355421	5285246	68093	2879,373	0,249	0,108	0,358	0,0033	0,049	0,425	0,108	
3885174	2733074	3218706	2366925	44220	1425,926	0,244	0,160	0,189	0,0026	0,030	0,228	0,160	
1577017	779092	1249195	1009075	50447	2230,908	0,197	0,051	0,082	0,0033	0,010	0,103	0,051	
2503152	1818915	2111860	1726360	25586	929,085	0,196	0,130	0,151	0,0018	0,021	0,179	0,130	
1142164	764880	884153	772506	23991	1126,12	0,135	0,055	0,063	0,0017	0,009	0,082	0,055	
417919	222167	282447	206297	2122	1669,833	0,156	0,018	0,023	0,0002	0,008	0,034	0,018	
39922134	22297201	33845906	26892457										
304019	180457	244221	205651	3718	1402,543	0,108	0,012	0,017	0,0003	0,003	0,021	0,012	
181989	106199	149379	105596	1095	1322,801	0,195	0,015	0,020	0,0001	0,002	0,025	0,015	
590307	389954	489969	383763	7465	605,046	0,199	0,078	0,098	0,0015	0,012	0,118	0,078	
546568	452793	398521	273406	3725	502,207	0,155	0,073	0,064	0,0006	0,018	0,088	0,073	
135773	67145	72955	42708	1449	779,855	0,135	0,011	0,012	0,0002	0,009	0,022	0,011	
1758656	1196548	1355045	1011124										

Закінчення табл. 4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Група низької концентрації													
Житомирська обл.	5947	4397	36	0	18	0	0		0	777	613	373	404
Хмельницька обл.	6344	4549	40	0	15	0	0		0	696	512	324	372
Рівненська обл.	5599	4817	22	0	21	0	0		0	857	636	500	356
Закарпатська обл.	5297	4238	38	1	16	9	15	39080	14	825	420	306	519
Кіровоградська обл.	5594	5122	38	0	16	0	0		0	656	497	328	328
Тернопільська обл.	3948	3516	33	0	19	0	0		0	585	398	262	323
Чернівецька обл.	3277	3589	21	0	22	0	0		0	548	312	205	344
Усього по групі:	36006	30228						39080		4944	3388	2298	2646
Україна	345113	7273		160				11693338		88579	51207	40575	48003

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
125941	89161	83956	68989	671	735,839	0,156	0,017	0,016	0,0001	0,007	0,024	0,017
125941	89161	83956	68989									
134545810	87555868	116140558	91074042									

Джерело: * Статистичний щорічник України за 2004 рік. Державний комітет статистики України.

**Власні розрахунки.

Таблиця 5

Аналітичні дані за результатами діяльності самостійних банків у регіонах України на 01.01.2006 р.

Регіон	Валовий регіональний продукт, млн грн*	Валовий регіональний продукт на душу населення, грн*	Кількість банків і філій	Кількість самостійних банків	Рейтинг регіону за кількістю банків	Рейтинг регіону за кількістю банків	Активи самостійн. банків, тис. грн	Рейтинг активів	Статутний капітал самостійн. банків, тис. грн	Рейтинг статутн. капіталу	Кредити, що надані, млн грн				
											Усього в економіку регіону	У національній валюті	За видаваними кредитами	У тому числі: короткострокові	довгострокові
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Київ та Київська обл.	73240	29782	157	98	1	1	150533418	1	11081456	1	59949	29717	24594	35356	
<i>Група середньої концентрації</i>															
Дніпропетровська обл.	30040	8609	96	11	3	3	25100024	2	1675080	2	16289	11238	5850	10439	
Донецька обл.	45617	9713	129	10	2	4	7601599	4	536668	5	11710	7659	4980	6729	
Харківська обл.	20524	7182	73	12	6	2	14997494	3	1209685	3	7351	4180	3007	4345	
Одеська обл.	17029	7028	70	10	7	4	6174229	5	654005	4	7153	3228	2350	4803	
Запорізька обл.	15255	8093	56	3	10	6	2237602	7	148835	7	4794	2508	1548	3247	
Львівська обл.	13992	5396	79	5	5	5	3645357	6	297354	6	4310	2356	1624	2685	
Полтавська обл.	13983	8841	58	3	9	6	665096	9	65000	11	3520	2058	1400	2120	
АР Крим	12114	10798	85	3	4	6	431898	11	95634	9	3181	1970	987	2194	
Усього по групі:							60853299		4682261		58308	35197	21746	36562	
<i>Група незначної концентрації</i>															
Луганська обл.	14672	5973	67	2	8	7	394690	12	62750	12	2783	2150	1274	1509	
Миколаївська обл.	7934	6424	56	0	10	0		0		0	2463	1205	845	1618	
Черкаська обл.	6623	4853	48	0	11	0		0		0	1612	1099	563	1049	
Івано-Франківська обл.	7311	5238	42	1	13	8	195823	13	20000	15	2185	1551	412	1773	
Волинська обл.	4994	4771	23	2	19	7	887673	8	71497	10	1590	910	551	1039	
Чернігівська обл.	6181	5163	35	3	16	6	652352	10	113900	8	1451	1076	601	850	
Херсонська обл.	5200	4546	45	0	12	0		0		0	1627	1046	559	1068	
Сумська обл.	6275	5009	48	1	11	8	186616	14	59495	13	1274	963	523	750	
Вінницька обл.	8123	4700	42	0	13	0		0		0	1654	1011	536	1118	
Усього по групі:							2317154		327642		16639	11011	5864	10774	

Продовження табл. 5

Всього	Зобов'язання, тис. грн		Прибуток після оподаткування	Кредити, що надані самостійно банками регіонів, млн грн**	Резерв кредитування власного регіону (12 – 20)	Зобов'язання самостійних банків регіонів, млн грн **	Відношен. Кредити в економіку регіону	Відношен. Кредити банків самост.	Відношен. Забав'я-зання	Відношен. Прибуток	Відношен. Статутний капітал	Відношен. Активи банків		Відношен. Кошти фіз. осіб кредити сам банків рег.
	17	18										26	27	
	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	19	20	21	22	23	24	25	26	27	27	28	29
16	53019626	51206766	1270737	99119,123	-39170,123	133511,524	0,819	1,353	1,823	0,017	0,151	0,151	2,055	0,517
133511524														
22181490	7795403	11173978	502255	18221,090	-1932,090	22181,490	0,542	0,607	0,738	0,017	0,056	0,056	0,836	0,613
6391234	3307322	1623203	112418	4325,788	7384,212	6391,234	0,257	0,095	0,140	0,002	0,012	0,012	0,167	0,375
13223212	4350867	4198280	92994	9973,921	-2622,921	13223,212	0,358	0,486	0,644	0,005	0,059	0,059	0,731	0,421
5286701	2335690	1890445	68909	4124,547	3028,453	5286,701	0,420	0,242	0,310	0,004	0,038	0,038	0,363	0,458
1777023	789123	573599	73953	1392,397	3401,603	1777,023	0,314	0,091	0,116	0,005	0,010	0,010	0,147	0,412
3233784	1004908	1693003	18680	2706,383	1603,617	3233,784	0,308	0,193	0,231	0,001	0,021	0,021	0,261	0,626
542449	202723	322257	9237	492,273	3027,727	542,449	0,252	0,035	0,039	0,001	0,005	0,005	0,048	0,655
318648	94401	129425	-11241	208,249	2972,751	318,648	0,263	0,017	0,026	(0,001)	0,008	0,008	0,036	0,621
52954541	19880437	21604190												
321738	157005	130303	2925	243,353	2539,647	321,738	0,190	0,017	0,022	0,000	0,004	0,004	0,027	0,535
159511	47980	93164	1711	128,725	2056,275	159,511	0,299	0,018	0,022	0,000	0,003	0,003	0,027	0,724
759695	258412	272621	14545	724,786	865,214	759,695	0,318	0,145	0,152	0,003	0,014	0,014	0,178	0,376
490729	93068	168063	10932	429,658	1021,342	490,729	0,235	0,070	0,079	0,002	0,018	0,018	0,106	0,391
112251	24601	36661	1083	77,002	1196,998	112,251	0,203	0,012	0,018	0,000	0,009	0,009	0,030	0,476
1843924	581066	700812												

Закінчення табл. 5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Група низької концентрації														
Житомирська обл.	5947	4397	36	0	15	0		0		0	1320	977	512	808
Хмельницька обл.	6344	4549	42	0	13	0		0		0	1309	835	427	881
Рівненська обл.	5599	4817	28	0	18	0		0		0	1432	943	449	983
Закарпатська обл.	5297	4238	34	1	17	8	174111	15	53080	14	1464	710	346	1118
Кіровоградська обл.	5594	5122	40	0	14	0		0		0	957	751	332	625
Тернопільська обл.	3948	3516	34	0	17	0		0		0	1033	621	295	738
Чернівецька обл.	3277	3589	20	0	20	0		0		0	1008	510	254	754
Усього по групі:							174111		53080		8523	5347	2615	5907
Україна	345113	7273					213877982		16144439		143418	81274	54819	88599

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
117140	29671	71482	986	109,461	1354,539	117,14	0,276	0,021	0,022	0,000	0,010	0,033	0,653
117140	29671	71482											
188427129	73510800	73583250											

* За базу для розрахунку прийнято показники 2004 р. (за відсутністю даних на час розрахунку).

Джерело: Статистичний щорічник України за 2004 рік. Державний комітет статистики України.

**Власні розрахунки.

У табл. 6 наведено динаміку зростання середньомісячної заробітної плати і банківських кредитів населенню в окремих регіонах країни. Так, у 2005 р. на столицю та сім економічно потужних регіонів припадало 70,7% сукупного обсягу кредитів фізичним особам.

При цьому мешканцям Києва банки надали 29,0% кредитів, позичальникам Дніпропетровської області – 10,6%, Донецької області – 8,4%, Одеської області – 6,5% Харківської області – 5,8%.

Таблиця 6

Регіональний розподіл банківських кредитів фізичним особам і середньомісячної заробітної плати у 2003 – 2005 рр.

Регіони	2003 р.		2004 р.		2005 р.	
	Кредити, млн грн	Зарплата, грн	Кредити, млн грн	Зарплата, грн	Кредити, млн грн	Зарплата, грн
м. Київ	3345	761	4808	967	9730	1314
Дніпропетровська область	870	526	1511	667	3566	913
Донецька область	701	550	1257	712	2805	962
Одеська область	503	454	915	566	2195	768
Харківська область	468	455	805	569	1951	759
Львівська область	278	419	521	523	1182	713
Запорізька область	261	541	470	671	1184	860
АР Крим	296	433	456	543	1102	730
Усього кредитів	8986	–	14794	–	33523	–
У середньому по Україні	–	462	–	590	–	806

Джерела: Бюлетень НБУ.– 2003.– № 12.– С. 91; Бюлетень НБУ.– 2005.– № 2. – С. 73; Бюлетень НБУ.– 2006.– № 2.– С. 94; www.ukrstat.gov.ua.

Протягом останніх років можна спостерігати тенденцію нарощування темпів кредитування фізичних осіб (до 33,5 млрд грн), яка значно випереджала темпи розширення кредитної підтримки суб'єктів господарювання (до 109,9 млрд грн) (див. табл. 7).

Темпи приросту обсягів довгострокового кредитування фізичних осіб в Україні були помітно вищими (у 2,6 разу) порівняно з темпами кредитування юридичних осіб (на 67,7%), при цьому зростання обсягів довгострокових кредитів мало переважно споживче призначення. Із 33,5 млрд грн кредитів, наданих банками фізичним особам на кінець 2005 р., 24,7 млрд грн становили кредити у поточну діяльність і лише 6,9 млрд грн – іпотечні кредити (у 2004 р. – із 14,8 млрд грн для фінансування поточної діяльності фізичні особи залучили 12,6 млрд грн [5]).

Збільшення загальних обсягів кредитування стало можливим завдяки нарощуванню ресурсної бази банківських установ. За рейтингом активів і рейтингу статутного капіталу, самостійні банки Харківської області займають третє місце після Київської та Дніпропетровської областей, значно випереджаючи Донецьку область. При цьому слід зазначити, що спостерігається нерівномірна динаміка зростання обсягів кредитів, наданих в економіку певних регіонів.

Таблиця 7

**Вимоги банків до суб'єктів господарювання та фізичних осіб
за наданими кредитами у 2002 – 2005 рр.,**

на кінець періоду, млн грн

Показники	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.
Кредити суб'єктам господарювання	38721	58849	73785	109895
▪ в іноземній валюті	16231	23290	29220	42370
▪ у національній валюті	22490	35559	44564	67525
Кредити фізичним особам	3313	8986	14794	33523
▪ в іноземній валюті	1341	4982	8151	19774
▪ у національній валюті	1972	4004	6643	13749
Усього	42035	67835	88579	143418

Джерела: Бюлетень НБУ.– 2006.– № 3.– С. 95 – 97.

Так, у чотвирці регіонів, які займають лідируючі позиції, доля кредитів регіону в загальному обсязі кредитування у 2005 р. порівняно з 2004 р. мала тенденцію до зростання в Дніпропетровській та Донецькій областях—відповідно з 9916 млн грн до 16 289 млн грн (доля в загальному обсязі – з 11,19% до 11,36%) та з 6774 млн грн до 11 710 млн грн (з 7,65% до 8,16%). Зниження долі кредитів регіону в загальному обсязі мали місце в Київській та Харківській областях – з 37 991 млн грн до 59 949 млн грн (з 42,89% до 41,8%) та з 5102 млн грн до 7351 млн грн (з 5,76% до 5,12%) відповідно.

Цікавою є динаміка показника різниці між загальним обсягом кредитування економіки певного регіону і обсягом кредитів, що надані самостійними банками цих регіонів. Так, у 2004 р. така різниця була позитивною у більшості регіонів за винятком Київської та Дніпропетровської області (–25981,958 тис. грн та –1244,795 тис. грн). Лідерами серед регіонів, які отримували кредитні ресурси з інших банків понад ресурси самостійних банків регіону, були Донецька, Харківська, Запорізька, АР Крим та Одеська області. У 2005 р. така різниця мала від'ємне значення вже у

трьох областях: Київській, Харківській та Дніпропетровській (відповідно –39170,123 млн грн, 02666,921 млн грн, –1932,09 млн грн). Слід зауважити, що позитивне значення цієї різниці значно збільшилося в Донецькій області: з 4177,349 млн грн до 7384,212 млн грн (у 1,78 разу).

Результати такого аналізу свідчать про те, що значна частина кредитних ресурсів самостійних регіонів (при від'ємному значенні різниці) використовується для кредитування розвитку економіки інших регіонів внаслідок їх відтоку і не використовується як резерв кредитування власної економіки регіону.

Рівень кредитів, наданих самостійними банками регіонів в порівнянні з обсягами кредитування економіки регіонів у 2005 р. суттєво відрізнявся від ситуації у 2004 р. (див. *табл. 8*). Так, відносний рівень кредитів, наданих київськими банками, залишався стабільним і мав незначну тенденцію до зниження (1,684 – 1,653 разу). Деяко інша ситуація спостерігалася по групі регіонів із середньою концентрацією банків.

Таблиця 8

Доля кредитування самостійних банків регіонів України в загальних обсягах кредитування економіки власного регіону в 2004 – 2005 рр.

Регіон	2004 р., млн грн				2005 р., млн грн			
	Економіка	Кредити * самостійних банків	%	Рейтинг	Економіка	Кредити самостійних банків	%	Рейтинг
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Київ та Київська обл.	37991	63972958	1,684	1	59949	99119,123	1,653	1
Дніпропетровська обл.	9915	11159795	1,126	2	16289	18221,090	1,119	3
Донецька обл.	6774	2596651	0,383	9	11710	4325,788	0,369	7
Харківська обл.	5102	2222627	0,436	6	7351	9973,921	1,357	2
Одеська обл.	4159	2733074	0,657	4	7153	4124,547	0,577	5
Запорізька обл.	3010	779092	0,259	10	4794	1392,397	0,290	9
Львівська обл.	2748	1818915	0,662	3	4310	2706,383	0,628	4
Полтавська обл.	1891	764880	0,404	7	3520	492,273	0,140	10
АР Крим	1892	222167	0,117	11	3181	208,249	0,065	13
Луганська обл.	1583	180457	0,114	12	2783	243,353	0,087	11
Миколаївська обл.	1490				2463			
Черкаська обл.	1019				1612			

Закінчення табл. 8

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Івано-Франківська обл.	1429	106199	0,074	15	2185	128,725	0,059	15
Волинська обл.	995	389954	0,392	8	1590	724,786	0,456	6
Чернігівська обл.	955	452793	0,474	5	1451	429,658	0,296	8
Херсонська обл.	865				1627			
Сумська обл.	847	67145	0,079	14	1274	77,002	0,060	14
Вінницька обл.	969				1654			
Житомирська обл.	777				1320			
Хмельницька обл.	696				1309			
Рівненська обл.	857				1432			
Закарпатська обл.	825	89161	0,108	13	1464	109,461	0,075	12
Кіровоградська обл.	656				957			
Тернопільська обл.	585				1033			
Чернівецька обл.	548				1008			

* Обсяги кредитування. тис. грн.

За станом на 01.01.2005 р. лідерами кредитування самостійними банками регіонів були Дніпропетровська, Львівська, Одеська, Чернігівська та Харківська область. По результатах діяльності у 2005 р. станом на 01.01.2006 р. склад групи лідерів значно змінився. На другу позицію в загальному рейтингу регіонів потрапила Харківська область з результатом співвідношення – 1,357 разу. За нею серед групи лідерів залишилися відповідно Дніпропетровська (1,119 рази), Львівська (0,628 рази), Одеська (0,577 рази) та Волинська області. Така ситуація є свідченням активізації кредитування самостійними банками Харківської області суб'єктів господарювання і населення регіону.

За результатами економічної діяльності у 2005 р. спостерігалася загальна динаміка зростання обсягів кредитів, наданих в економіку регіонів по відношенню до їх валового регіонального продукту (ВРП) у середньому у 1,5 – 1,6 разу.

Аналогічною в переважній більшості регіонів була ситуація щодо співвідношення обсягів кредитів, наданих самостійними банками регіонів, до ВРП. Середній рівень зростання цього показника у 2005 р становив 1,5 – 1,8 разу. Винятком серед регіональних банківських систем групи середньої концентрації були самостійні банки Харківської області.

Так, цей показник у 2005 р. становив 0,486, що в порівнянні з 2004 р. констатує зростання у 4,5 разу. Така ситуація свідчить про значне зростання долі кредитування економіки власного регіону Харківськими самостійними банками в загальному надходженні кредитів.

За показником відношення статутного капіталу самостійних банків регіону до його ВРП Харківська область на початок 2006 р. займала стабільно другу позицію після Київської (0,151) області із значенням – 0,059. На початок 2005 р. цей показник дорівнював – 0,049 (див. *табл. 6, 7*).

Далі у рейтингу за цим показником на початок 2006 р. знаходяться Дніпропетровська, Одеська, Львівська, Чернігівська, Волинська та Донецька область – 0,056; 0,038; 0,021; 0,018; 0,014; 0,012 відповідно.

Діяльність банківської регіональної системи по результатах 2004 – 2005 рр. стає більш прибутковою. Прибуток самостійних банківських установ області за 2004 р. становив 68 093 тис. грн, а за 2005 р. – 92 994 тис. грн (136,6% зростання). Харківська область за цим показником займає відповідно четверту позицію в рейтингу після Київської, Дніпропетровської і Донецької областей. При цьому слід зазначити, що відставання від Донецької області за станом на 01.01.2006 р. скоротилося з 33 908 тис. грн до 194 24 тис. грн.

Динаміка зростання прибутку після оподаткування самостійних банків регіонів у 2005 р. в порівнянні з 2004 р. була неоднозначною. Серед областей, які займають перші позиції за даним показником, є Дніпропетровська (зростання – у 5,04 разу), Київська (у 1,7 разу), Одеська (у 1,56 разу), Запорізька (у 1,46 разу), Харківська (у 1,36 разу) та Донецька (у 1,1 разу) області. Значне зменшення цього показника відмічалось по Полтавській (у –2,6 разу), Львівській (у –1,37 разу) областях, а по АР Крим самостійними банками взагалі були отримані збитки у розмірі –11 241 тис. грн.

Фінансовий результат діяльності за 2006 р. більшості банківських установ Харківської області позитивний, однак у цілому по банківській системі області отримано збиток у розмірі 213 млн грн, що пов'язане з особливостями розподілу та бухгалтерського обліку доходів і витрат окремих головних банків і підлеглих філій.

Висновки. Для подальшого розвитку банківської системи Харківської області необхідно вживати заходів щодо збільшення власного капіталу, зниження рівня ризиковості здійснюваних операцій та формування в необхідному обсязі резервів під ризики за активними операціями, поліпшення якості активів і пасивів та забезпечення їх збалансованого зростання, оптимізації витрат і доходів та підвищення ефективності діяльності.

За результатами аналітичних досліджень можна зробити такі висновки:

по-перше, самостійні банківські установи Харківської області, в порівнянні з іншими областями України, відіграють більш значущу роль у фінансуванні розвитку економіки регіону;

по-друге, результати аналізу свідчать про те, що значна частина кредитних ресурсів самостійних регіонів використовується для кредитування розвитку економіки інших регіонів внаслідок їх відтоку і не використовується як резерв кредитування власної економіки регіону.

На нашу думку, саме у підході до підвищення ефективності функціонування самостійних банків необхідно шукати резерви активізації кредитування регіону. За результатами аналізу щодо порівняння динаміки надходжень фінансових (кредитних) ресурсів у Харківський регіон й їх відтоку в інші регіони держави можна принципово судити про негативні (чи позитивні) тенденції до втрати резервів фінансування економіки власної області.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюлетень Національного банку України.– 2006.– № 3.– С. 20, 56 – 58.
2. Бюлетень Національного банку України.– 2003.– № 12.– С. 91.
3. Бюлетень Національного банку України.– 2005.– № 2.– С. 73.
4. Бюлетень Національного банку України.– 2006.– № 2.– С. 94 .
5. Бюлетень Національного банку України.– 2006. – № 1. – С. 105 – 106.
6. Бюлетень Національного банку України.– 2006.– № 3.– С. 95 – 97.
7. Статистичний щорічник України за 2004 рік / Державний комітет статистики.
8. Статистичний щорічник України за 2005 рік / Державний комітет статистики.
9. Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2006 року // Вісник Національного банку України.– 2005.– № 2.– С. 50.
10. Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2006 року // Вісник Національного банку України.– 2006.– № 2.– С. 50.
11. Структура активів банків України станом на 01.01.2005 р. // Вісник Національного банку України.– 2005.– № 3.– С. 48 – 53.
12. Структура активів банків України станом на 01.01.2006 р. // Вісник Національного банку України.– 2006.– № 3.– С. 40 – 51.
13. Структура зобов'язань банків України станом на 01.01.2005 р. // Вісник Національного банку України.– 2005.– № 3.– С. 54 – 57.
14. Структура зобов'язань банків України станом на 01.01.2006 р. // Вісник Національного банку України.– 2006.– № 3 – С. 52 – 55.

15. Структура власного капіталу банків України станом на 01.01.2005 р. // Вісник Національного банку України. – 2005.– № 3.– С. 58 – 63.
16. Структура власного капіталу банків України станом на 01.01.2006 р. // Вісник Національного банку України.– 2006.– № 3.– С. 56 – 61.
17. Фінансові результати діяльності банків України станом на 01.01.2005 р. // Вісник Національного банку України.– 2005.– № 3.– С. 64 – 69.
18. Фінансові результати діяльності банків України станом на 01.01.2006 р. // Вісник Національного банку України.– 2006.– № 3.– С. 62 – 67.
19. www.ukrstat.gov.ua.

Підписано до друку 15.04.2007 р. Формат 70 × 100/16. Папір офсетний.
Гарнітура WarnockPro. Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 28,6.
Обл.-вид. арк. 48,9. Наклад 500 прим. Зам. № 220.

Видавничий Дім «ІНЖЕК»
61001, Харків, пр. Гагаріна, 20. Тел. (057) 703-40-21, 703-40-01.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру України суб'єктів
видавничої діяльності ДК № 2265 від 18.08.2005 р.
Надруковано у ВД «ІНЖЕК», Харків, пр. Гагаріна, 20.

Соціально-економічний розвиток регіонів України

проблеми науки та практики

Розглянуто теоретико-методологічні проблеми обґрунтування та реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіонів України, складові стратегії промислових підприємств, теоретичні аспекти функціонування суб'єктів господарювання в умовах ринкових відносин. Запропоновано механізми розвитку регіональної економічної системи в нових політико-економічних умовах формування регіональної політики держави, методичний підхід до вибору стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку регіонів, а також до інтегральної оцінки рівня розвитку житлового господарства по регіонах України.

Для керівників і фахівців економічних служб підприємств, викладачів, наукових робітників, аспірантів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів

